Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye Javaslat az előrecsomagolt termékek névleges mennyiségére vonatkozó szabályokat meghatározó, a 75/106/EGK és a 80/232/EGK tanácsi irányelvet hatályon kívül helyező és a 76/211/EGK tanácsi irányelvet módosító európai parlamenti és tanácsi irányelvre

COM(2004) 708 final – 2004/0248 (COD)

(2005/C 255/06)

2004. december 20-án a Tanács úgy határozott, hogy az Európai Közösséget létrehozó szerződés 95. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő kérdésben:

Az „Egységes piac, termelés és fogyasztás" szekció, amelynek az volt a feladata, hogy az EGSZB munkáját előkészítse ezzel a témával kapcsolatban, 2005. március 16-án fogadta el véleményét. Az előadó Madi Sharma volt.

416. plenáris ülésén (a 2005. április 6-i ülésen) az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 104 igen szavazattal, 1 szavazat ellenében, 5 tartózkodás mellett a fent említett kérdésben.

1. **Bevezetés**

1.1 Az előrecsomagolt termékek ([1]) kiszerelési választékára vonatkozó első közösségi jogszabály 1975-ből származik. Ez egyaránt tartalmaz szabályozást a metrológiai feltételekre ([2]) és a folyadékűrmértékek választékára. Húsz évvel később, a SLIM–IV (a belső piac egyszerűbb jogi szabályozása) gyakorlatának keretében egy, a tagállamok által kijelölt személyekből és az Európai Bizottság által meghatározott, a témában érintett felek képviselőiből álló csoport javaslatot tett a kiszerelések méretére vonatkozó jogszabályokra ([3]):

> *„amelyet azok bonyolultsága (mintegy 40 céltermék, egyes értéktartományok komplex volta stb.), az átmeneti időszakban a vásárlók megoszlásának és preferenciáinak változása, valamint az effajta jogszabályok helyénvalóságára vonatkozó fenntartások tettek szükségessé. Emellett az irányelvek további módosításai, valamint az 1975-ös előre csomagolási irányelv hatályának kiterjesztése gondokat okozott a jogszabálycsomag alkalmazásában. ... Az irányelvek alkalmazása nehéznek bizonyult, főként a kiszerelési választékra vonatkozó szabályok és gyakorlatok változatossága miatt, ugyanis egyes értéksorokat kötelezővé tettek (pl. a borok esetében), míg mások továbbra is opcionálisak maradtak. Továbbá a közösségi szabályok opcionális jellege miatt a tagállamok fenntartották maguknak azt a jogot, hogy nemzeti szinten határozzák meg a kiszerelési választékot. A szabályok sokfélesége ahhoz vezetett, hogy az Európai Közösségen belül a piac különböző nemzeti piacokká darabolódott fel. Az új kiszerelési formák és új termékek megjelenése és besorolása a meglévő választékrendszerbe pedig még áttekinthetetlenebbé tette a már amúgy is eléggé zavaros helyzetet."*

2. **Háttér**

2.1 Az 1960-as években, az Európai Közösség létrejöttekor az előrecsomagolt termékek névleges mennyiségeiről ([4]) (kiszerelés/palack mérete) szóló különböző nemzeti jogszabályokat az áruk tagállamok közötti szabad mozgásának jelentős akadályaként tartották számon. A méreteket ezért közösségi jogszabályok révén harmonizálták.

2.2 Ugyanakkor felmerült az a gond, hogy effajta új közösségi szabályokkal nem kellene terhelni azokat a cégeket, amelyek csak a nemzeti belső piacokon működnek, és nem szándékoznak más tagállamokba exportálni. A szabályozás harmonizálása tehát „opcionális jellegű" lett: a tagállamok elfogadták a közösségi szabályokat, de engedélyt kaptak, hogy saját belső piacaikon megtartsák meglévő nemzeti szabályozásaikat. Csak azok az áruk mozoghattak szabadon az EU-n belül, amelyek megfeleltek a közösségi jogszabályoknak.

2.3 Egyes termékek esetében (pl. bor, égetett szeszek, stb.) azonban teljes harmonizációt vezettek be. Az ilyen termékcsoportok forgalmazásában érintettek számára a Közösség által megszabott méretek alkalmazása lett kötelező, a nemzeti szinten meghatározott méreteket pedig eltörölték.

2.4 Az utóbbi néhány évtizedben óriási, a csomagolóipart szervesen érintő változások történtek: változtak a demográfiai mutatók, csökkent az egy háztartásban élők száma, emelkedett az egyszemélyes adagok fogyasztása, illetve a vagyon növekedése és a vásárlói ízlés kifinomultabbá válása folytán egyre nagyobb lett az igény a csomagolási és árufajták óriási választékára. Ezenkívül mára már a szuper- és hipermarketek lettek a fogyasztók legfontosabb bevásárló helyei, a fogyasztók változásra való igénye folytán pedig az iparág arra kényszerül, hogy a globális piacon egyre innovatívabbá és versenyképesebbé váljék.

([1]) Előrecsomagolás: értékesítésre szánt termék becsomagolása a végső felhasználó számára

([2]) A metrológiai feltételek előrecsomagolt termékek mennyiségének ellenőrzésére vonatkoznak, annak biztosítása érdekében, hogy a fogyasztók tényleg a csomagoláson feltüntetett mennyiséget kapják.

([3]) COM(2000) 56 final, 9–11. és 21–22. o.

([4]) Egy előrecsomagolt termék tartalmának névleges mennyisége (névleges tömege vagy térfogata) a csomagoláson feltüntetett tömeg vagy térfogat, tehát az a mennyiség, melyet a csomagolásnak abból a termékből tartalmaznia kell. Az előrecsomagolt termék tényleges tartalma az a mennyiség (tömeg vagy térfogat), melyet az valójában tartalmaz. (76/211/EGK tanácsi irányelv, HL L 46., 1976.02.21.)

2.5 Azok az összetevők, amelyek korábban az előrecsomagolt kiszerelések méretére vonatkozó jogszabályok hatálya alá tartoztak, most új fogyasztóvédelmi jogi eszközökben egyesültek. A fogyasztóvédelmi jogszabály, melynek célja az üzletek tisztességtelen eljárásainak megtiltása a fogyasztókkal szemben, mindent összevetve – a címkézés és az összehasonlításra lehetőséget adó egységár-feltüntetés révén – következetes és megfelelő információs rendszert fejlesztett ki a vásárlók számára. Ezáltal az előrecsomagolt méreteket meghatározó, jelenleg hatályos jogszabály már hátrányosnak tekinthető.

2.6 A SLIM–IV gyakorlat keretén belül felkértek egy, a tagállamok által kijelölt személyekből és az Európai Bizottság által kijelölt, a témában érintett társaságok képviselőiből álló csoportot, hogy vizsgálják felül a kiszerelések méretére vonatkozó jogszabályt, és tegyenek rá javaslatot. A felülvizsgálat szükségességét később még inkább alátámasztotta az az eset, amikor az Európai Bíróság a Cidrerie Ruwet-ügyben ([5]) úgy ítélkezett, hogy a „Cassis de Dijon"-jog alkalmazandó, amely kimondja, hogy a tagállamoknak a más tagállamokban legálisan előállított és forgalmazott termékeket be kell engedniük piacaikra, hacsak valamely közérdekű előírás másként nem rendelkezik. A Bíróság szerint a kiszerelések méretének esetében ez utóbbiról nemigen lehet szó.

2.7 A felülvizsgálat során megfogalmazott ajánlásokat egy munkadokumentumban foglalták össze, amelyről a Vállalkozási Főigazgatóság 2002. november 8. és 2003. január 31. között nyilvános konzíliumot tartott az Interneten – 11 nyelven – a fogyasztókkal, a termelőkkel és a kereskedőkkel. Ezt követően hatásvizsgálat készült, és kidolgozásra került az előrecsomagolt termékek névleges mennyiségére vonatkozó szabályokat meghatározó, a 75/106/EGK ([6]) és a 80/232/EGK ([7]) tanácsi irányelvet hatályon kívül helyező és a 76/211/EGK ([8]) tanácsi irányelvet módosító új irányelv.

2.8 A fogyasztóvédelem legfőbb eszközei:

a 2000/13/EK irányelv az élelmiszerek címkézéséről és kiszereléséről (2. cikk), a 84/450/EGK irányelv a megtévesztő reklámról (ezt a 97/55/EK irányelv az összehasonlító reklámra történő kiterjesztés miatt módosította) – amelyet a COM(2003) 356 final jelű dokumentum (*Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre az üzletek fogyasztókkal szembeni tisztességtelen kereskedelmi eljárásairól a belső piacon*, 2003. 06. 18.) is módosít –, illetve a 98/6/EK irányelv a fogyasztóknak kínált termékek árának feltüntetésével kapcsolatos fogyasztóvédelemről, amely a szupermarketekben kapható összes termék esetében kötelező egységárakról (kilogrammonkénti/literenkénti ár) rendelkezik.

3. **Célkitűzések**

3.1 Az új irányelv megszünteti a méretek szabályozását, és nem teszi lehetővé, hogy a tagállamok olyan, saját jogszabályokat érvényesítsenek nemzeti piacaikon, melyek eltérnek a közösségi szabályozástól. Ez alól kivételt képeznek (a nagyon kis vagy nagyon nagy mennyiségeket nem számítva) a közösségi szinten szabályozott termékek: ezek jelenleg a borok, a szeszes italok, a cukor és az instant kávé. Az aeroszolok további kivételt képeznek, és a biztonsági és egészségügyi előírások terén továbbra is a jelenlegi fogyasztóvédelmi jogszabály hatálya alá fognak tartozni. Ezeket azonban egy jelenleg felülvizsgálat alatt álló új irányelv fogja szabályozni, amelynek hatályba lépése után már nem vonatkozik majd rájuk a névleges mennyiséggel kapcsolatos csomagolási irányelv.

3.2 A jelen dokumentum csak a kiszerelési méretek és mennyiségek választékát érinti, a metrológiai követelményeket nem: ezek egy későbbi javaslat tárgyát képezik majd.

3.3 A javaslat célja:

– ösztönzi a vállalkozó szellemet, a termék- és folyamat-innovációt, ezáltal javítja a versenyképességet a vállalati politikával összhangban;

– megszünteti a belső piacon a versenyképesség előtti lehetséges akadályokat, ezáltal megkönnyíti a piacokhoz való hozzáférést;

– megszünteti az olyan helyi csomagolóüzemek által előállított nemzeti előírásoknak megfelelő méretek diszkriminációját, akik kénytelenek elviselni a nemzeti piacon azoknak a kiszereléseknek a konkurenciáját, amelyet nekik nem szabad előállítaniuk;

– hasznot hajt a kis- és középvállalkozások számára, mivel a méretgazdaságosság létrehozatala által csökkenti a költségeket – hazai fogyasztásra és exportra való termelés esetében egyaránt;

– magas szinten tartja a fogyasztóvédelem jogi szabályozását, amely megtiltja az üzletek tisztességtelen eljárásait a fogyasztókkal szemben;

– nagyobb választási lehetőséget kínál a fogyasztók számára, mivel a termelők azonnal reagálhatnak a fogyasztói ízlésben és igényekben bekövetkezett változásokra, egyúttal a kereskedők helykihasználási igényeit is kielégíthetik;

– a címkézés révén következetes és megfelelő információs rendszerrel szolgál a fogyasztók számára. A kilogrammonkénti/literenkénti ár feltüntetése révén a fogyasztók könnyen össze tudják hasonlítani a különböző kiszerelésű árukat. Ez a megközelítés az Európai Bíróság által képviselt állásponttal is összhangban van, amely azt veszi alapul, hogy „az átlagos vásárló meglehetősen tájékozott, meglehetősen figyelmes és körültekintő".

([5]) C-3/99 sz. ügy, 2000. október 12.: Cidrerie Ruwet SA kontra Cidre Stassen SA és HP Bulmer Ltd.

([6]) A Tanács 1974. december 19-i irányelve az egyes előrecsomagolt folyadékok térfogat szerinti kiszerelésére vonatkozó tagállami jogszabályok közelítéséről (75/106/EGK)

([7]) A Tanács irányelve (1980. január 15.) egyes előrecsomagolt termékek névleges töltőtömegének és névleges térfogatának megengedett kiszerelési értéksorairól szóló tagállami jogszabályok közelítéséről (80/232/EGK)

([8]) A Tanács 1976. január 20-i 76/211/EGK irányelve az egyes előrecsomagolt áruk tömeg vagy térfogat alapján történő kiszerelésére vonatkozó tagállami jogszabályok közelítéséről

3.4 A jelenlegi környezetvédelmi szabályozás és a kiszerelési méretek nincsenek egymásra kihatással. A meglévő környezetvédelmi szabályozásnak továbbra is hatályban kell maradnia, a javaslat pedig nem akadályozhatja a környezetvédelmi jogszabály teljes körű és megfelelő végrehajtását, különösen a hulladékmegelőzés terén, amelyhez az szükséges, hogy a csomagolás a lehető legkisebb mértékű legyen.

3.5 Azért, hogy az iparág alkalmazkodni tudjon a dereguláció hoz és a csomagológépek átlagos beruházási ciklusait is figyelembe véve, a dereguláció végrehajtására húsz éves határidőt szabtak.

4. **Konkrét megjegyzések**

4.1 Az előrecsomagolt termékek névleges mennyisége alatt – ahol a „névleges" a jelzett térfogat meghatározását, a „mennyiség" pedig a tényleges tartalmat jelzi – azt a mennyiséget értjük, amelyet csak a csomagolás befogadóképességének mértéke határoz meg. Az EGSZB örömmel fogadja, hogy közeleg a metrológiai mennyiség (a tényleges tartalom szabályozása) felülvizsgálata: ez a fogyasztók és az európai iparágak védelmének egyik legfőbb prioritása.

4.2 Az EGSZB dicséretesnek tartja a nyilvános konzíliumot és a párbeszédet az érintettekkel, és tudomásul veszi, hogy számos különböző ágazat – így a borok és szeszes italok, a cukor és a kávé – sem kerülte el az Európai Bizottság figyelmét. A növekedéshez feltétlenül szükséges az európai ipar nagyobb versenyképessége és innovációja. A SLIM–IV gyakorlat segítséget nyújt ennek a prioritásnak az elérésében.

4.2.1 A CEPS (Európai Szeszipari Szövetség) kifejezte külön észrevételeit az Európai Bizottság számára, melyben rámutatott további fogyasztóvédelmi kérdésekre, az egységár meghatározására és a szeszesitalokra vonatkozó kötelező jogalkotás lehetséges eltörlésére az elkövetkező 20 évben, jogosan hangsúlyozva, hogy az utóbbira vonatkozó jogszabályokat a 20 éves időkeret lejárta előtt felül kell vizsgálni.

4.3 Az irányelvben egyértelműen utalni kellene arra, hogy az ásványvíz maximális kiszerelése 10 liter lehet. E mennyiség fölött bizonyítottan romolhat az ásványvíz minősége, és a víz káros lehet a fogyasztók egészségére.

4.4 Az új irányelv több lehetőséget ad az innovációra, piackutatásra és a fejlesztésre, ezáltal szélesebb választék nyílhat a fogyasztók számára.

4.5 Meg kell említeni azonban, hogy az egységárrendszer nem tűnik egységesnek Európa-szerte, és az egységárak gyakran apró betűkkel szerepelnek a polcok címkéin. Az egységárak jelzésére használt betűméretet nemzeti szinten határozzák meg, és a szabályozás sok esetben még mindig nem eléggé világos a fogyasztók számára. Ez nem könnyíti meg a vak, a gyengén látó, az írástudatlan vagy az ország nyelvét nem anyanyelvként beszélő polgárok dolgát, különösen akkor nem, ha megszokták, hogy mindig ugyanabban a kiszerelésben vásárolnak egy adott terméket.

4.6 A fogyasztói szervezetek rámutattak, hogy egyes vásárlókat megzavarhat a hasonló méretű csomagolás, és ezt félrevezetésnek érezhetik. A csomagolások érthető és jól olvasható címkézése segítségével – ebbe a polcon feltüntetett egységár és kiszerelési méret is beletartozik – ez a kérdés megoldható. Következésképpen ezt a kérdést hangsúlyosabbá kell tenni az irányelvben, és tovább kell vizsgálni a metrológiai felülvizsgálat során. A fogyasztói szervezetek rámutattak arra, hogy egyes vásárlókat megzavarhatja a túl sok különböző méretű csomagolás, valamint az olyan csomagolás, amely megtévesztőnek ugyan nem minősíthető, ám mégis azt az érzést kelti a fogyasztóban, hogy többet tartalmaz, mint valójában. A csomagolások érthető és jól olvasható címkézése, valamint a megtévesztő csomagolásra vonatkozó jogszabályok folyamatos ellenőrzése segítségével – ebbe a polcon feltüntetett egységár és kiszerelési méret is beletartozik – ez a kérdés megoldható. Nagyobb hangsúlyt kellene fektetni az azonnali lépések megtételére is olyan esetekben, amikor a fogyasztóvédelmi jogszabályokat megsértik, vagy azok hiányoznak. Következésképpen ezeket a kérdéseket hangsúlyosabbá kell tenni az irányelvben, és tovább kell vizsgálni a metrológiai felülvizsgálat során.

4.7 A fogyasztói szervezetek attól tartanak, hogy a méretszabadság az új kiszerelési méretek ürügyén lehetőség nyílik majd a termékek árainak emelésére, mint ahogyan az az euro bevezetésekor (az euroövezetben), illetve a metrikus rendszerre való átálláskor (az Egyesült Királyságban) is történt. Az EGSZB ezért azt kéri, hogy a belső ellenőrzési eljárások keretében a statisztikai adatok összegyűjtésekor a termékek méretében történt változásokat az egységár-változásokkal összefüggésben tüntessék fel.

4.8 Bár az irányelvre nem vonatkozik a jelenlegi környezetvédelmi szabályozás, valószínű, hogy a kisebb kiszerelési méretek megnövekedésével a felhasznált csomagolóanyag mennyisége is növekedni fog, ami nagyobb mennyiségű csomagolási hulladékhoz vezet.

4.9 A csomagolásról és a csomagolási hulladékról szóló (PPW) irányelv célkitűzéseit mindenképpen meg kell valósítani, függetlenül attól, hogy a kiszerelések szabályozás alatt állnak-e vagy sem. Ezt az üzenetet tovább kell adni minden tagállamnak és iparágnak, egyúttal közérthető módon kell felkérni arra a fogyasztókat, hogy kérjenek kevesebb csomagolóanyagot a kereskedőktől.

Brüsszel, 2005. április 6.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Anne-Marie SIGMUND